

**Het hoogtereddningsteam
van de Utrechtse brandweer**

REDDINGS- ACROBATEN

Hoogtereddningsteams rukken uit als een slachtoffer te hoog, te laag of te afgesloten ligt voor reguliere hulpdiensten. Het 'slachtoffer' van het hoogtereddningsteam van veiligheidsregio Utrecht is vandaag Panorama-verslaggeefster Mylène de la Haye. TEKST MYLÈNE DE LA HAYE FOTO'S PAUL TOLENAAR

Het is kil en vochtig in de oude, donkere silo. Om me heen bewegen dikke spinnenwebben zachtjes heen en weer. Zo'n 30 meter beneden me roept iemand iets, maar ik versta het niet, zo galmt het hier binnen. Ingesnoerd als een grote oranje rolmops, nekkraag om, helm op en niet in staat omhoog of omlaag te kijken, hang ik verticaal zo'n 10 meter onder een klein mangat waar ze me doorheen moeten takelen. Van hoogtevrees heb ik weinig last. Ten eerste omdat ik de diepte niet kan zien omdat m'n hoofd gefixeerd zit en ten tweede omdat ik weet dat boven me vier goed getrainde brandweermannen van het hoogtereddningsteam Utrecht weten waar ze mee bezig zijn. Vandaag ben ik

hun 'slachtoffer', de beste manier om te ondervinden hoe het hoogtereddningsteam in actie komt als er iets op een plek gebeurt waar reguliere hulpdiensten niet bij kunnen komen. "Slachtoffer uit het systeem," roept teamleider John van Norden nadat hij en redder Wico Koumans me voorzichtig door het mangat heen hebben getild en plat op de grond hebben gelegd. John van Norden gaat staan, werpt nog één blik op het ingesnoerde, oranje pakket op de grond, loopt richting de trap en zegt tegen de mannen: "Zo, die ligt daar goed, wij kunnen nu wel even gaan lunchen." De mannen grinniken. "Maar stel dat er nu echt een noodoproep komt?" vraag ik. "Dan hebben we je heel snel los gesnoerd," antwoordt John. "Dan zie je een grote stofwolk en »

'Slachtoffer' Mylène wordt verticaal en gestabiliseerd uit een 40 meter hoge silo getakeld.

als die neerdaalt, zijn wij verdwenen.” De mannen, allen brandweerlieden van de Veiligheidsregio Utrecht, zijn vandaag niet oproepbaar voor brand, maar staan wel paraat voor hoogterreddingen.

Drama in Geertruidenberg

“Recapitulerend,” zegt John van Norden terwijl ik word losgegespt, “hebben we je zojuist ontzet uit een 40 meter hoge silo, uitsluitend toegankelijk via een klein mangat bovenin. Ergens in de diepte was je aan het werk en daar ben je van een ladder gevallen. De kans dat je daarbij hoog energetisch trauma (een verzamelaam voor ongevallen waarbij een grote overdracht van energie op het slachtoffer plaatsvindt, red.) en dus rug- of nekletsel hebt opgelopen, is groot. Je moest dus gestabiliseerd naar buiten worden gehaald. Redder Remon Schubert is abseilend naar je toe gekomen. Hij heeft je, gestabiliseerd met een nekdraag, in een zogenaamde skedko stretcher gesjord en vervolgens hebben Wico, Eldert, Bas en ik je verticaal, met behulp van een takel en een stuurlijn die vanaf de grond werd bediend door Remon, door het mangat naar buiten getakeld met behulp van een driepoot.”

Er is een groot drama voor nodig geweest om de brandweer te doen beseffen dat er behoefte was aan een specialistisch team dat mensen kon redden op hoog-

De briefing door klimleider Bas.

ten, dieptes en besloten ruimtes met touw. Dat drama, waarbij vijf mensen om het leven kwamen en drie gewond raakten, vond plaats op 28 september 2003 in de Amercentrale in Geertruidenberg. Tijdens onderhoudswerkzaamheden – het gritstralen van de vuurhaard van een stoomketel – stortte een 77 meter hoge steiger in. Op het moment van het ongeval waren acht mensen aan het werk in de ketel op twee verschillende hoogtes. Direct na het instorten van de steiger konden twee mensen worden gered, maar een derde kon pas een dag later worden ontzet. Doordat

de slachtoffers moeilijk te lokaliseren en te bereiken waren – er waren verschillende gaten in de wand van de ketel gemaakt, maar men durfde er geen meer bij te maken uit angst dat de ketel het zou begeven – duurde het nog dagen voordat de lijken van de andere vijf mannen (twee Amerikanen, twee Turken en één Duitser) geborgen konden worden.

“Daar had toen eigenlijk een reddings-team met touwen aan te pas moeten komen,” zegt John van Norden, “maar dat was er toen nog niet bij de brandweer.” Door die ramp is de gezamenlijke brandweer – een combinatie van bedrijfsbrandweer voor het Botlekgebied en gemeentebandweer in Rotterdam – begonnen met het samenstellen en trainen van een hoogterreddingsteam, het eerste in Nederland. In het Botlekgebied, waar veel industrie en scheepsvaart is, kon met vaker incidenten op grote hoogte of in besloten ruimtes, zoals in vrachtschepen, verwachten. Inmiddels zijn er vier hoogterreddingsteams in Nederland: Rotterdam, het oudste, Utrecht, Eindhoven en Terneuzen. “We willen er eigenlijk nog een vijfde bij hebben,” zegt van Norden, “in Groningen. Dan is het hele land voldoende gedekt.” Heel vaak komt een specialistisch team als dat van John van Norden, nu vier jaar oud, niet in actie. Het is vooral veel

‘EEN REDVOERTUIG GAAT MAAR TOT 30 METER HOOGTE. ALLES

WAT DAARBOVEN IN DE PROBLEMEN KOMT, ZAL MET TOUWEN GERED MOETEN WORDEN’

oefenen en topfit blijven. “Landelijk hebben we in totaal met alle teams zo’n vijftig uitrukken gehad. In de vier jaar dat dit team bestaat, hebben we iets van acht alarmeringen gehad. Er zaten een aantal springers bij waarbij we de politie geassisteerd hebben. We hebben twee keer iemand weggehaald van een bouwplaats. Eén keer in een liftschacht en één keer iemand in een bouwput in de grond. Het was een smalle schacht en hij lag een meter of 6 diep. Hij had veel pijn, dus we moesten hem heel voorzichtig eruit halen. We hebben ook een keer iemand uit een scheepsruim gehaald. Die was 4 of 5 meter naar beneden gevallen. Hij had rugletsel, dus hij moest gezekeerd op een brancard eruit gehaald worden. Je kunt niet een paar touwtjes eromheen binden en hem naar boven takelen. In Amsterdam hebben we een keer iemand uit een glazenwassersbakje moeten halen dat een storing had.”

In principe zijn de mannen het meest

actief in industriële gebieden, al kun je met hoogbouw ook ongelukken verwachten, zegt van Norden: “Nederland gaat steeds meer de lucht in bouwen. Een redvoertuig, dat is een ladderwagen of een hoogwerker, gaat maar tot 30 meter hoogte. Alles wat daarboven in een steiger, een glazenwassersinstallaties of een liftschacht in de problemen komt, zal met touwen gered moeten worden. Een torenkraan kan 70 tot 100 meter hoog zijn. Als iemand onwel wordt in zo’n klein bakje daarboven en die moet met een brancard naar beneden, is dat een klus voor ons. Zo ook hoogspanningsmasten. Vaak kun je daar niet zonder meer met een hoogwerker naar toe. Ze staan vaak in een weiland of in de modder waar een hoogwerker weg kan zakken en soms staan ze op een eilandje. Zie er dan maar eens snel te komen met je hoogwerker. Bovendien heb je het gevaar van stroom.”

De volgende oefening is een zogenaamde *pick off*. Ik was ergens hoog boven de grond aan het werk, was gezekeerd met een veiligheidslijn, ben duizelig geworden en gevallen waardoor ik nu half bewusteloos aan m’n *lifeline* hang te bungelen. Deze oefening vindt vandaag plaats

op ongeveer 8 meter hoogte, maar in principe zou dat ook 100 meter kunnen zijn, de oefening blijft gelijk. “Bij een *pick off*, komt er iemand abseilend naar je toe, in dit geval Bas Vermeulen,” zegt John van Norden. “Hij maakt zichzelf aan jou vast, takelt zichzelf, met jou aan hem vast, een klein stukje omhoog want anders kan hij de lijn waaraan jij hangt niet losmaken, en brengt je vervolgens aan zijn lijn naar beneden.” Deze oefening is appeltje eitje voor de mannen. Behendig daalt Bas Vermeulen naar me toe en klikt zichzelf aan me vast. Ik voel hoe we een klein stukje omhoog en daarna omlaag gaan en voordat ik er erg in heb, voel ik de grond onder m’n billen. “Slachtoffer op de grond,” roept John van Norden naar boven en houdt met beide handen m’n nek vast, zodat m’n hoofd wordt gesta-

Roderick trekt de werklijn aan.

‘Slachtoffer bijna boven.’

biliseerd om er eventueel een nekdraag om te kunnen doen, mocht dat nodig zijn.

‘Je moet wel taai zijn’

Het hoogterreddingsteam van Veiligheidsregio Utrecht bestaat uit zestien ➤

Redding uit een afgesloten ruimte.

mannen. "Vooral mannen die affiniteit hebben met hoogtewerken," zegt van Norden. "We hebben een boomverzorger, mensen die aan sportklimmen doen en heel veel mensen met een defensieachtergrond. Ik denk dat bij ons zeker negen mensen bij defensie hebben gewerkt. Mariniers, luchtmobiele brigade, dat soort jongens. Die hebben ook de juiste instelling om dit werk te doen, zijn fysiek fit en houden hun conditie bij. In de beginfase zat er één vrouw bij, maar die stopte helaas bij de brandweer en dan houdt het op, bij de brandweer zitten is een vereiste. Ze was een bergsportfiguur. Tenger, maar ze wist van aanpakken. Er zijn op dit moment twee vacatures dus het zou zomaar kunnen dat er weer een vrouw bij komt."

Om hoogteredder te zijn en blijven moet er vaak getraind worden. De mannen hebben zeventig oefeningen per persoon per jaar staan, verdeeld in ongeveer tien oefenmomenten per jaar. "Het is fysiek zwaar," benadrukt van Norden. "Je moet een goede conditie hebben om dit te doen. Je hoeft geen 100 kilo te kunnen tillen, maar je moet wel taai zijn. Door de eis dat ze bij de brandweer werken, hebben ze automatisch een vooropleiding gehad. Bij oefeningen spelen we zelf om de beurt slachtoffer. Oefenen met poppen werkt niet. De beleving dat je weet wat zo'n slachtoffer doormaakt, is ook belangrijk tijdens een oefening. Als we onze brancard, die flexibel is, over een

Diagonale, volledig geïmmobiliseerde verplaatsing via de ingewikkelde English Reeve-methode.

Daarmee kunnen ze iemand verplaatsen over een diagonale of verticale lijn heen en ze kunnen hem dan ook nog naar boven en naar beneden laten gaan vanaf die lijn. Zeer

geschikt wanneer iemand in een ravijn ligt of tussen hoge bergen puin. Ik heb een ongeluk gehad op een laadplatform dat over de weg heen staat. Na een val van een aantal meter ben ik er beroerd aan toe en is er een geïmmobiliseerde verplaatsing noodzakelijk. Bas Riphagen is bezig met m'n medische stabilisatie, terwijl boven ons Joram de Jong en Remon Schubert de ingewikkelde English Reeve aanleggen tussen het laadplatform en de brandweerwagen die, gefixeerd in z'n eerste versnelling en op de handrem, beneden staat. Om in het vakjargon te blijven word ik geplankt en gespind, voorzien van nekkraag en headblocks, geïsoleerd tegen de kou en voorzien van zuurstof. Geplankt en

scherp randje moeten trekken, moet je dat voorzichtig doen, anders voelt je slachtoffer dat in z'n rug. Een pop reageert niet."

We trainen vandaag in De Fabrique, een oude mengvoederfabriek in Utrecht die tegenwoordig dienst doet als evenementenlocatie en waarvan de uitbaters de mooie industriële sfeer niet helemaal hebben weg gerenoveerd. De mannen hebben de meest ingewikkelde oefening voor het laatst bewaard: een redding

via een diagonale high line, een takelsysteem dat ook wel the English Reeve wordt genoemd.

'IK WORD GEPLANKT EN GESPIND, VOORZIEN VAN NEKKRAAG EN HEADBLOCKS, GEÏSOLEERD TEGEN DE KOU EN VOORZIEN VAN ZUURSTOF'

Slachtoffer door mangat.

omdat ik volledig 'geïmmobiliseerd' ben en alleen maar in de regenachtige lucht boven me kan kijken. "Stop." Ik kom tot stilstand. "Takellijnen uit," wordt er geroepen en de brancard zakt recht naar beneden. "Stop," en even later "takellijnen in" en ik ga weer omhoog. Even later vervolgt m'n diagonale reis zich weer richting brandweerwagen. Een heel licht schokje en ik voel de bodem. "Slachtoffer op de grond." Einde oefening. Even later staan de mannen gebroederlijk naast elkaar hun touwen op te rollen en materialen op te bergen. De

Diagonale reis

De medische begeleiding van hoogteredders gaat een stukje verder dan die van normale brandweertuigen omdat deze mannen op plekken komen waar ambulanceverpleegkundigen niet kunnen komen en ze een patiënt dus beter en langer moeten stabiliseren dan leden van reguliere hulpdiensten. "Belastcheck," roept Remon naar beneden. Een even later: "Redder in het systeem." Ik voel hoe m'n brancard omhooggaat. "Slachtoffer in het systeem," hoor ik iemand roepen en even later: "Redder en slachtoffer over de rand." Heel soepel voel ik hoe ik naar beneden glij. "Uitgeven halve snelheid," roept iemand vanaf het laadplatform, die ik niet zie

touwen zijn nat geworden in de regen en moeten op de kazerne uitgehangen worden voordat ze worden ingepakt om schimmel te voorkomen.

Binnenkort is er een testdag voor de twee nieuwe vacatures. John van Norden: "We selecteren eerst een aantal brieven en met die groep gaan we aan de slag. We gebruiken daarvoor een klimtoren. Daar kunnen we checken of ze fit zijn, of ze ook echt kunnen wat ze zeggen dat ze kunnen en of ze hoogtevrees hebben. Er zitten oefeningen bij die je niet kunt halen als je hoogtevrees hebt. Bijvoorbeeld een sprong waarbij je op 15 meter hoogte vanaf de toren naar een touwladder moet springen die ongeveer 3 meter van de toren vandaan hangt. Dan moet je dus een aantal meter in het luchtledige overbruggen. Er is ook een oefening waarbij je op 30 meter hoogte over een balk moet lopen, halverwege de balk moeten hurken om te kijken wat voor tekst op de zijkant van de balk staat en daarna weer doorlopen. Dat je daarbij een onderbuik gevoel krijgt, is helemaal niet erg. Mensen die helemaal geen hoogtevrees hebben, bestaan niet denk ik. Maar het is belangrijk dat je goed functioneert op hoogte. Je kunt maar één keer een fout maken en dan hebben we weer een nieuwe vacature." «

Locatie: www.defabrique.nl
Info: www.vru.nl

Verslaggeefster met haar redders (vlnr) Joram, Wico, Bas 1, Bas 2, Remon, Roderick, teamleider John.